

**Groot
WANDELBOEK
Vlaanderen**

www.lannoo.com

Registreer je op onze website en we sturen je regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

TEKSTEN	Michaël Cassaert
COVERBEELDEN	Front boven: Solstock/iStock Front onder rechts: Dominic Verhulst Front onder midden: Mie De Backer Front onder links: Koen De Langhe Back rechts: Koen De Langhe Back midden: Johan De Meester Back links: Koen De Langhe Rug: Koen De Langhe
FOTOGRAFIE	Koen De Langhe
CARTOGRAFIE	Marie Vande Voorde
ONTWERP	Keppie & Keppie, Varsenare
ZETWERK	Keppie & Keppie, Varsenare

©Uitgeverij Lannoo nv, Tielt 2020

© 2020 Toerisme Provincie Antwerpen – www.toerismeprovincieantwerpen.be

© 2020 Toerisme Limburg – www.toerismelimburg.be

© 2020 Toerisme Oost-Vlaanderen – www.tov.be

© 2020 Toerisme Vlaams-Brabant – www.toerismevlaamsbrabant.be

© 2020 Westtoer – www.westtoer.be

Deze uitgave bevat knooppuntendata die eigendom zijn van Toerisme Provincie Antwerpen (www.tpa.be), Toerisme Limburg (www.toerismelimburg.be), Toerisme Oost-Vlaanderen (www.tov.be), Toerisme Vlaams-Brabant (www.toerismevlaamsbrabant.be), Westtoer (www.westtoer.be), verkregen onder een licentie met Toerisme Vlaanderen (<http://trip.toerismevlaanderen.be/gdi>). Toerisme Provincie Antwerpen en Toerisme Vlaanderen zijn niet verantwoordelijk voor deze gids waarin de knooppuntendata hergebruikt worden, noch voor de wijze waarop ze worden hergebruikt.

D/2020/45/438 – NUR 502 – ISBN 978-94-014-6956-2

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Groot WANDELBOEK Vlaanderen

HET STANDAARDWERK MET 75 LUSVORMIGE TOCHTEN

MICHAËL CASSAERT

INHOUD

Legenda van gebruikte pictogrammen	9
Overzichtskaart	10

DE WANDELINGEN

» PROVINCIE LIMBURG

1. Neerpelt Door de barre, woeste Kempense landschappen van Charles Wellens	13
2. Bree Grenswandelen langs waterpartijen en in elzenbroekbossen	21
3. Opoeteren Langs de steilranden van het Kempens Plateau: van de Bosbeek naar het Bergerven	29
4. Maasmechelen Op de flanken van de Grand Canyon van Vlaanderen	37
5. Leut Struinen door het eigenzinnige Maaslandschap	45
6. Lanaken Ruimte en stilte in het Nationaal Park Hoge Kempen	53
7. Loksbergen Over en door de ijzerzandsteenheuvels van het Hageland	61
8. Lummen In het spoor van de schaapskudde, aan de oevers van het Schulensmeer	69
9. Tessenderlo De groene neus van Limburg	77
10. Bilzen Door historische landschappen rond de landcommanderij Alden Biesen	87
11. Sint-Huibrechts-Hern Door valleien en over heuvelruggen naar de mystieke kluis	95
12. Grootloon De bloesembergen van Haspengouw	105
13. Gors-Opleeuw De natuurschatten van Vochtig Haspengouw	113
14. Teuven Naar het hoogste punt van Vlaanderen	121

- 15. Kanne** Bergwandelen in een uniek gebied tussen Jeker en Maas 129
- 16. Hechtel-Eksel** Over paraboolduinen en zandvlakten van In den Brand 137
- 17. Beringen** Door uitgestrekte dennenbossen naar het mooiste panorama van Limburg 145
- 18. Zonhoven** Door het grootste vijvergebied van België 153

» PROVINCIE ANTWERPEN

- 19. Kalmthout** Door het openluchtmuseum van het Nationaal Park Zoom-Kalmthoutse Heide 161
- 20. Wortel** Vanuit de landloperskolonie van Wortel naar een Nederlandse enclave 169
- 21. Arendonk** Langs de Talanderroute naar het einde van de wereld 177
- 22. Schoten** De kasteelparken en de sprookjesbossen van de Antwerpse Voorkempen 185
- 23. Zoersel** Door het Zoerselbos naar het Fort van Oelegem 193
- 24. Herentals** Struinen over de groene parel van de centrale Kempen 201
- 25. Mol** De industriële geboorte van de Molse merenregio 209
- 26. Bel (Geel)** De Kempen op hun best, tussen de twee Netes 219
- 27. Herenthout** In het zog van Pallieter 227
- 28. Westerlo** In de voetsporen van de prinsen de Merode 235
- 29. Herselt** De Oude Boswachterswandeling: door het favoriete bos van Willem Elsschot 243
- 30. Muzen** Het rivierenlandschap van de Dijle 251
- 31. Heindonk** Door een blauwdooraderd rivierengebied 259
- 32. Lippelo** In de voetsporen van kasteelheren door een historisch bos 267
- 33. Bornem** Op zoek naar de Oude Schelde en het authentieke Weert 275

» PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

- 34. Diest** Door topnatuur naar verborgen landgoederen 283
- 35. Wezemaal** Langs wijngaarden en beukenbossen over de historische Wijngaardberg 291
- 36. Sint-Pieters-Rode** Wonderlijke natuur rond het kasteel van de Rode Ridder 299
- 37. Zoutleeuw** In het kielzog van de oude handelsschepen naar het havenstadje Zoutleeuw 307
- 38. Meldert** Via holle wegen over de toppen van het Land van Hoegaarden 315
- 39. Oud-Heverlee** Door het blauwgroene hart van Leuven 323
- 40. Groenendaal** Door de bosreservaten van het grootste loofbos van Vlaanderen 331
- 41. Gaasbeek** Authentiek dorpsgevoel, met de adem van een grote stad in de nek 339
- 42. Oetingen** De mooiste route, het mooiste bos en het mooiste kerkpaadje 347
- 43. Vollezele** De spectaculairste uitzichtpunten van het Pajottenland 355
- 44. Asse** Door Klein-Zwitserland in de Brusselse rand 363
- 45. Oppem** Over de Brabantse akkers naar een eeuwenoude brouwerij 371

» PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

- 46. Ursel** Op zoek naar de Drongengoedhoeve in het grootste boscomplex van Oost-Vlaanderen 379
- 47. Sint-Jan-in-Eremo** Door de waterrijke polders van het Meetjesland 387
- 48. Moerbeke-Waas** In het land van Reynaert de vos 395
- 49. Sint-Gillis-Waas** De Stropersroute, door het Koningsforeest van het Land van Waas 403

- 50. **Lokeren** Door het marsland bij de Durme 411
- 51. **Schellebelle** Door de bloementuin van Vlaanderen 419
- 52. **Meldert** Door de groene achtertuin van Aalst, naar de abdij van Affligem 427
- 53. **Aaigem** Landelijkheid uit vergeten tijden in het land van Jan De Wilde 435
- 54. **Geraardsbergen** Met een hoofdrol voor de Oudenberg, de Dender en de Bosberg 443
- 55. **Opbrakel** Door het land van Omer Wattez 451
- 56. **Schorisse** Het mooiste bronbos van de Vlaamse Ardennen 459
- 57. **Kwaremont** Over de bergen van de flandriens 467
- 58. **Oudenaarde** Een reis door ons bosverleden 475
- 59. **Roborst** Langs de watermolens van de schilderachtige Zwalmvallei 483
- 60. **Gent** Grootse natuur in de rand van de Arteveldestad 491

» PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

- 61. **Ver-Assebroek** De groene parel van het Venetië van het Noorden 499
- 62. **Doomkerke** De natuurparels van de Vorte Bossen en Gulke Putten 507
- 63. **Wakken** Vanuit betoverend weideland, voorbij de eeuwenoude Mandel, naar de Poelberg 515
- 64. **Torhout** Over grasweggetjes, door een waterrijk landbouwgebied 523
- 65. **Ingooigem** Door de achtertuin van Stijn Streuvels 531
- 66. **Kooigem** Wandelen op hoog niveau, op de waterscheidingskam tussen Leie en Schelde 539
- 67. **Ieper** Ramptoerisme in een indrukwekkend natuurlandschap 547
- 68. **Kemmel** Pastorale landschappen in Heuvelland 555
- 69. **Loker** Door de 'Vlaamse Alpen' 563

70. Woumen	Door het blauwe hart van de IJzervallei	571
71. Lampernisse	Een onvergetelijke ervaring in de grootste open ruimte van Vlaanderen	579
72. Adinkerke	Over de wandelende duinen van het Westhoekreservaat	587
73. Wenduine	Vorbij duinbossen naar 'de parel' van de Belgische Kust	595
74. Knokke	Over dijken door zee-land	605
75. Damme	Vriezeganzen spotten in het hinterland van de Oostkust	613
Fotoverantwoording		621

LEGENDA VAN GEBRUIKTE PICTOGRAMMEN

Erfgoed, museum

Achtergrond-
informatie,
geschiedenis

Natuur

2

Moeilijkheidsgraad

(1 = gemakkelijk; 2 = gemiddeld;
3 = moeilijk / voor geoefende wandelaars)

Afstand ingekort

Mogelijk met de hond
(aan de leiband)

Avontuur

Haalbaar voor kinderen?

Panorama

Mogelijk met
een kinderwagen/buggy

Natuur

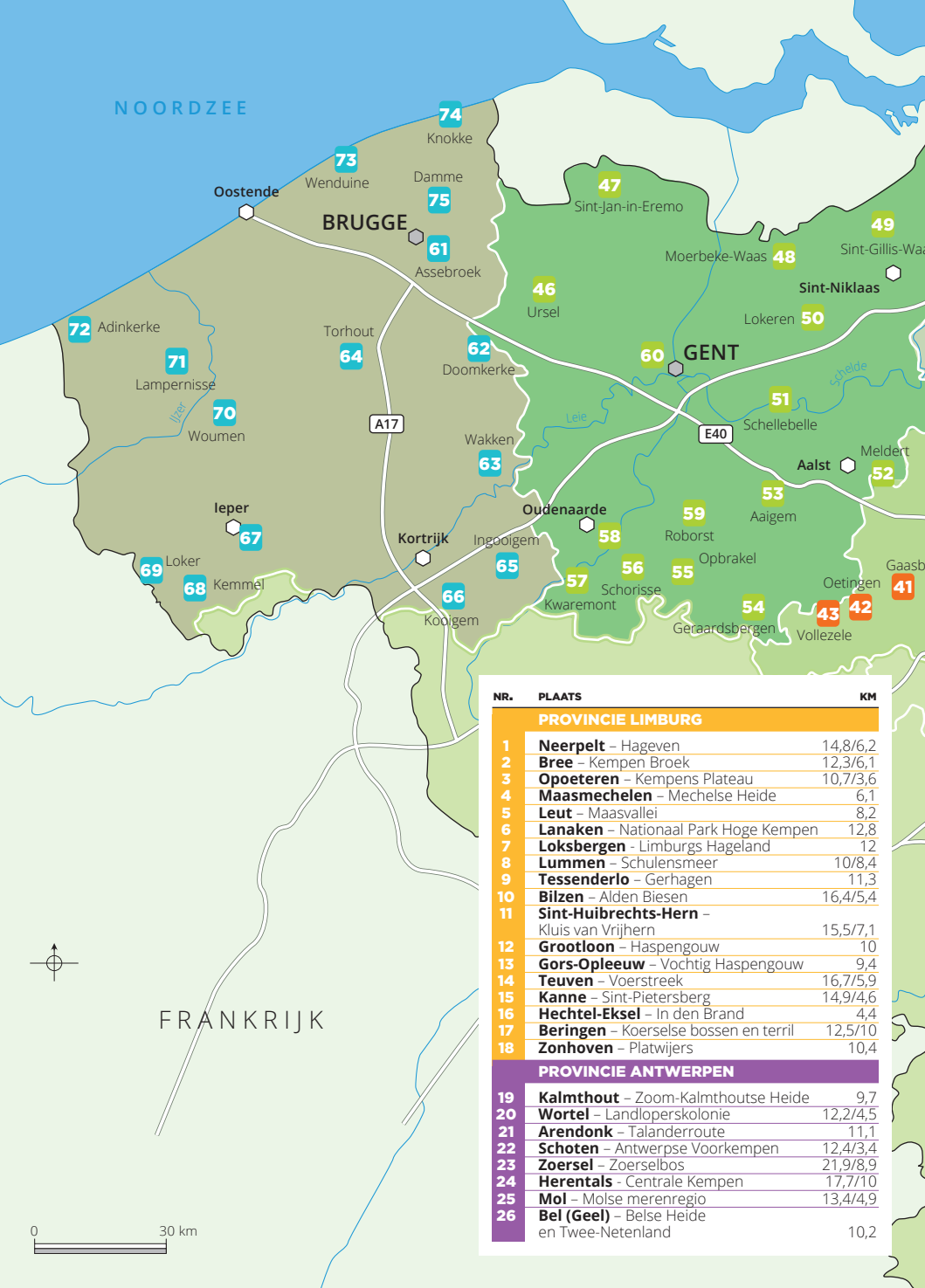
Afstand

WANDELAARS HELPEN WANDELAARS

Aan de samenstelling van deze gids werd de grootste zorg besteed. Alle gegevens zijn ter plekke zorgvuldig gecontroleerd. Maar ze liggen niet voor eeuwig vast. Een pad kan om de een of andere reden worden afgesloten. De bewegwijzering kan gewijzigd worden of, in het ergste geval, deels of helemaal verdwijnen bij gebrek aan onderhoud. Een boom met een voor het parcours erg nuttig routeteken kan omwaaien of omgezaagd worden. Vandalen kunnen wegwijzers of routebordjes vernielen... Daar kunnen auteur noch uitgever van deze gids iets aan doen. De redactie zou je evenwel dankbaar zijn, indien je eventuele, zelf vastgestelde wijzigingen aan de beschreven wandelingen meedeelt. Op die manier maak je je uiterst nuttig voor het actualiseren van een volgende uitgave van deze gids.

Ons adres: Groot Wandelboek Vlaanderen,
Uitgeverij Lannoo, Kasteelstraat 97, 8700 Tielt, e-mail: redactie.toerisme@lannoo.be

NOORDZEE

NR. PLAATS KM

PROVINCIE LIMBURG

1	Neerpelt - Hageven	14,8/6,2
2	Bree - Kempen Broek	12,3/6,1
3	Opoeteren - Kempens Plateau	10,7/3,6
4	Maasmechelen - Mechelse Heide	6,1
5	Leut - Maasvallei	8,2
6	Lanaken - Nationaal Park Hoge Kempen	12,8
7	Loksbergen - Limburgs Hageland	12
8	Lummen - Schulensmeer	10/8,4
9	Tessenderlo - Gerhagen	11,3
10	Bilzen - Alden Biesen	16,4/5,4
11	Sint-Huibrechts-Hern - Kluis van Vrijhern	15,5/7,1
12	Grootloon - Haspengouw	10
13	Gors-Opleeuw - Vochtig Haspengouw	9,4
14	Teuven - Voerstreek	16,7/5,9
15	Kanne - Sint-Pietersberg	14,9/4,6
16	Hechtel-Eksel - In den Brand	4,4
17	Beringen - Koerselse bossen en teril	12,5/10
18	Zonhoven - Platwijers	10,4

PROVINCIE ANTWERPEN

19	Kalmthout - Zoom-Kalmthoutse Heide	9,7
20	Wortel - Landloperskolonie	12,2/4,5
21	Arendonk - Talanderoute	11,1
22	Schoten - Antwerpse Voorkempen	12,4/3,4
23	Zoersel - Zoerselbos	21,9/8,9
24	Herentals - Centrale Kempen	17,7/10
25	Mol - Mulse merenregio	13,4/4,9
26	Bel (Geel) - Belse Heide en Twee-Netenland	10,2

FRANKRIJK

NR.	PLAATS	KM
27	Herenthout - Twee-Netenland	7,3
28	Westerlo - De Beeltjens en De Kwarekken	8,2
29	Herselt - Het Helschot	6,3
30	Muizen - Mechels Broek en Dijlevallei	6
31	Heindonk - Het Broek en Het Blaasveld	10,7
32	Lippelo - Lippelobos	16,4/7,5
33	Bornem - Oude Schelde	23,4/16,4

PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

34	Diest - Groot Asdonk	13,9/10,5
35	Wezemaal - Wijngaardberg	7,3
36	Sint-Pieters-Rode - Kasteel van Horst	10,9
37	Zoutleeuw - Het Vinne	11,7
38	Meldert - Land van Hoegaarden	13,3
39	Oud-Heverlee - Dijlevallei en Heverleebos	13,9/6,8
40	Groenendaal - Zoniënwoud	11,3/8,2
41	Gaasbeek - Pajottenland	12,4
42	Oetingen - Neigembos	15,3
43	Vollezele - Congoberg	7,6
44	Asse - Land van Asse	11,5
45	Oppem - Brabants kouterland	11,4/7,3

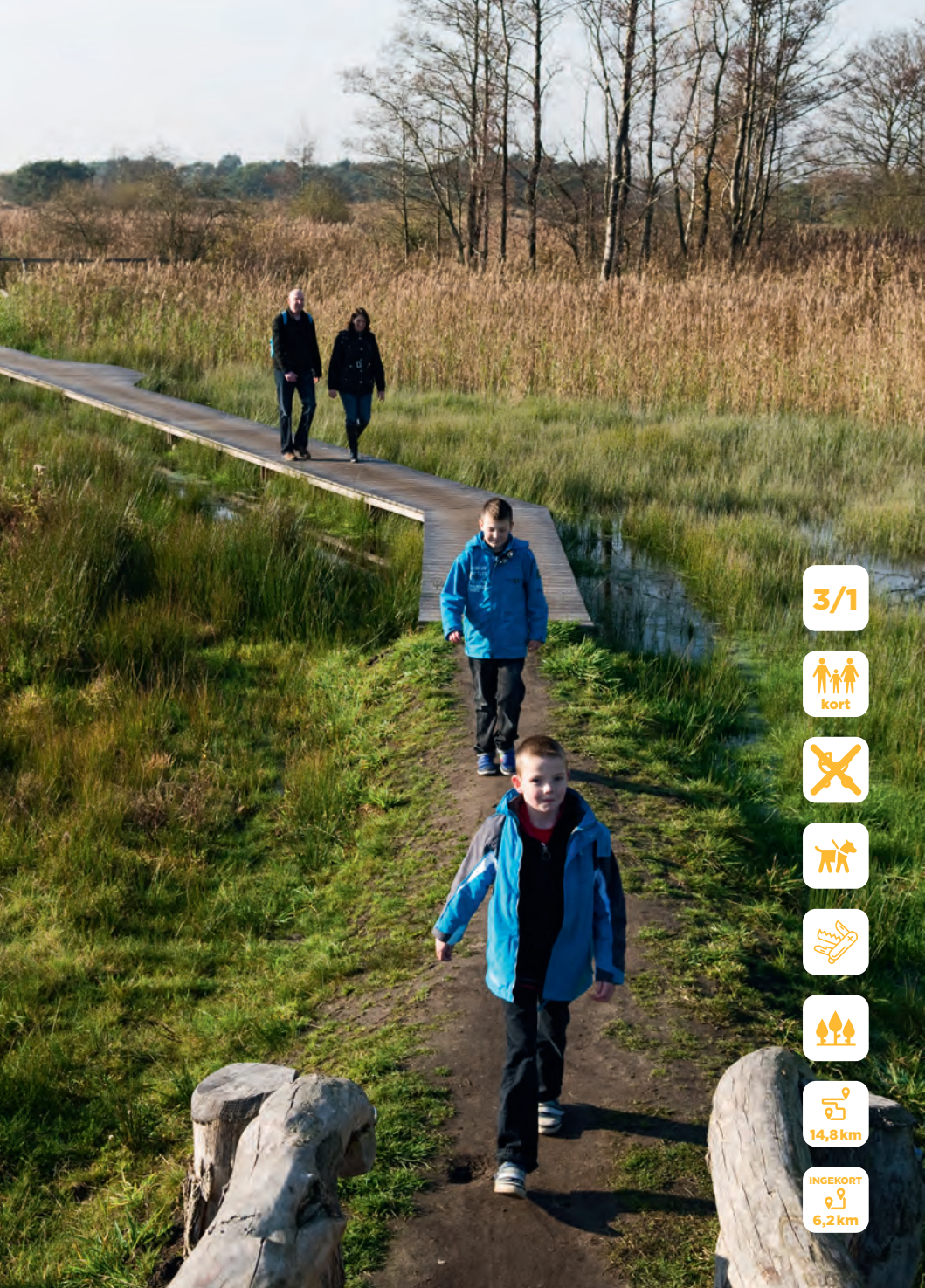
PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

46	Ursel - Drongengoed	14
47	Sint-Jan-in-Eremo - Meetjesland	12,5/8,3
48	Moerbeke-Waas - Waasland	17,1
49	Sint-Gillis-Waas - Stropersbos	11,9/6,7
50	Lokeren - Molsbroek en Durmevallei	8,2/4,7/6,7
51	Schellebelle - Kalkense Meersen	10,1
52	Meldert - De Faluutjes	11

NR.	PLAATS	KM
53	Aaigem - Landbouwregio tussen Aalst en Zottegem	11,6
54	Geraardsbergen - Oudenberg en Bosberg	12,5
55	Opbrakel - Vlaamse Ardennen	13,2
56	Schorisse - Het Burreken	9
57	Kwaremont - De Kwaremont en Patersberg	16,2/6,3
58	Oudenaarde - Bos 't Ename	5,4
59	Roborst - Zwalmvallei	8,9
60	Gent - Bourgoyen-Ossemeersen	6,3

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

61	Ver-Assebroek - Assebroekse Meersen	7,6
62	Doomkerke - Vortte Bossen en Gulke Putten	12/8,2
63	Wakken - Mandelvallei en Poelberg	17/10,8
64	Torhout - Moereveld	8,1
65	Ingoigem - Tiegemberg	8,3
66	Kooigem - Land van Mortagne	11,6
67	Ieper - De Palingbeek	8
68	Kemmel - Kemmelberg en Monteberg	8,3
69	Loker - West-Vlaamse heuvels	9,3
70	Woumen - De Blankaart	12,6
71	Lampernisse - IJzevallei	6,6/4,1
72	Adinkerke - De Westhoek	9,1
73	Wenduine - Duinbossen en duinen Oostkust	10,2/8,6
74	Knokke - Het Zwin	10,7
75	Damme - Oostkustpolders	7,2

3/1

kort

14,8 km

INGEKORT
6,2 km

Neerpelt

Door de barre, woeste Kempense landschappen van Charles Wellens

HAGEVEN – DE DOMMEL

13

‘Kort bij de Belgische grens strekt zich een onmetelijke en zeer drassige heidevlakte uit. Het is een oord van een schrikaanjagende woestheid. Het doortrekken van deze barre woestijn is voor mij steeds een bron van verschillende ontroeringen en gewaarwordingen. Geen menselijk wezen valt er te bespeuren. In dit plekje, groots van eenzaamheid, voel ik me klein, beroerd, onmachtig, verloren en vol vrees. En wanneer ik dan eindelijk langs het wankel brugse de Dommel oversteek, voel ik mij als een ontsnapte uit deze onherbergzame wildernis’. Met deze woorden beschreef de Kempense schilder Charles Wellens zijn indrukken na een wandeling in het Hageven, anno 1911. De schrikaanjagende woestheid heeft plaatsgemaakt voor een boeiend afwisselend landschap. Het Hageven blijft een gebied van superlatieven. Samen met de Plateaux in Nederland vormt het Hageven dan ook een van de mooiste Benelux-grensoverschrijdende natuurgebieden.

Valkenswaard

N69

Valkenswaard

De Zwaan

5

PEEDIJK

Voorste Brug

3

Achterste Brug

Achthoek

Grenspaal 182

6

NEDERLAND

De Stenen Brug

2

Platte heide

N74

Verbindingskanaal

Dommel

Turfven

Turfheide

Vogelkijkhut

Vogelkijkwand

Zwaluwentoren

Natuur-infocentrum De Wulp

Hageheide

1

7

131

98

94

93

4

25

27

22

96

93

94

95

91

90

54

53

50

Borkel

AFSTAND

14,8 km
6,2 km

ONVERHARD

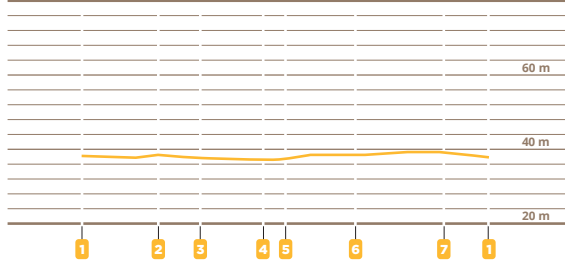
85 %

MOEILIJKHEID

3 (1)

HOOGTE

km 2,9 1,7 2,4 0,8 2,5 2,8 1,7 80 m

REFERENTIEPUNTEN

- Vertrek **1** Bezoekerscentrum De Wulp
- 2,9 km **2** Asfaltweg aan de Stenen Brug
- 4,6 km **3** Gehucht Achthoek (Bokrijkhuisjes)
- 7 km **4** Wandelknooppunt 25 aan de Dommel
- 7,8 km **5** Karrenspoor bij huis met nr. 31
- 10,3 km **6** Grenspaal nr. 182
- 13,1 km **7** Buizerdstraat (woonwijk)

INGEKORTE ROUTE

(6,2 km) 1 > 2 > 7 > 1

1750 m

250 m

0 m

BELGIË

SITUERING

PRAKTISCHE INFO

AFSTAND

14,8 km – 6,2 km (ingekorte route)

AANBEVOLEN VERTREKPUNT

Bezoekerscentrum De Wulp (Tussenstraat 10, Neerpelt). Neem op de N74 van Hasselt naar Eindhoven (de beruchte noord-zuidverbinding) de laatste afslag (Grote Heide) voor de grensovergang. Na 500 meter rijd je de eerste weg links in. Aan het einde ligt bezoekerscentrum De Wulp.

PARKEREN

Er is voldoende parkeergelegenheid bij het bezoekerscentrum.

AARD VAN DE WEG

De wandeling loopt grotendeels over niet-geasfalteerde paden.

TOEGANKELIJKHEID

Onmogelijk voor buggy's en rolstoelen.

BEWEGWIJZERING

In België volg je deels de Smokkelroute en het wandelnetwerk De Grootte Heide. In Nederland maak je gebruik van de wandelknooppunten van het wandelnetwerk Valkenswaard. Je volgt achtereenvolgens 50 > 53 > 95 > 94 > 93 > 96 > 27 > 22 > 25 > 131 > 96 > 91 > 90 > 54.

MEER INFORMATIE

Het mooie en bescheiden bezoekerscentrum De Wulp is de poort tot het in elk opzicht grensoverschrijdende natuurgebied.

ETEN EN DRINKEN

- > In de Dorpsstraat in Borkel heb je aan de kerk een aantal drink- en eetgelegenheden. **De Zwaan** is erg leuk om even na te genieten (www.zwaanborkel.com).
- > Een leuke plek om de tocht af te sluiten is de minibar van bezoekerscentrum **De Wulp** (www.natuurpuntpelt.be).

Rietpartijen en vennen in de buurt van de Dommel in het Hageven

DE WANDELING

1 > 2 2,9 KM

Van bezoekerscentrum De Wulp naar de Stenen Brug

 Aan **bezoekerscentrum De Wulp** 1 vind je achter de informatieborden het eerste wandelpaaltje. Het eerste deel van de wandeling volgt de Smokkelroute (bewegwijzerd met witte pijlen). Zeer snel kom je aan de brug voor de Dommel. Stap links tot aan een vogelkijkwand. Je loopt nu in natuurreservaat het Hageven.

Het natuurreservaat is enkel en alleen al om zijn variatie aan bodemtypes een unicum. Deze grote ondergrondse verscheidenheid weerspiegelt zich op haar beurt door een mozaïek aan verschillende vegetatietypes. De riet-, vijver- en vennenzone in de buurt van de Dommel gaat zeer snel over in een heidelandschap met landduinen. De open terreinen worden plaatselijk onderbroken door zaailingen van grove den en ruwe berk. De rand wordt gebufferd door naaldhoutbossen.

Aan de vogelkijkwand ga je rechts en volg je de Dommel. Je komt voorbij een vogelkijkhut. Aan de betonnen brug neem je rechts. Zo ga je even het Hageven uit. Je volgt nog steeds de rode route, maar je loopt vanaf nu op de smokkelroute, bewegwijzerd met paaltjes met hierop witte pijltjes. Na 200 meter mag je de verharding gelukkig weer inruilen voor een onverhard pad. Let nu zeer goed op: zodra je weer op asfalt bent, volg je de rode route niet langer. (Op dit eerste traject van de route kun je je ook laten leiden door de knooppunten 50 > 53 > 95 > 94 > 93 > 96).

INKORTING

2 > 7 > 1 3,3 KM

Van de Stenen Brug naar bezoekerscentrum De Wulp via de Buizerdstraat

 Voor de wandellus van 6,2 km loop je niet tot aan de **Stenen Brug** 2, maar ga je rechts de asfaltweg op en wandel tot je je tussen de huizen bevindt. Voorbij huisnummer 115 sla je aan de elektriciteitscabine het brede graspad rechts in. Wandel rechtdoor tussen het dennenbos en het riet. Je loopt nu over de oranje route. Zodra je uit het dennenbosje bent, ga je aan een kruising van vier wegen rechtdoor. Aan een volgend kruispunt leidt de oranje route je eveneens rechtdoor. Ten slotte kom je in een woonwijk in het gehucht Turfheide. Steek de straat schuinrechts over en wandel via de **Buizerdstraat** 7 door de wijk. De oranje route brengt je terug naar het beginpunt van de wandelroute, **bezoekerscentrum De Wulp** 1.

2 > 3 1,7 KM

Van de Stenen Brug naar het gehucht Achthoek

 Ga links de asfaltweg op tot aan de **Stenen Brug** 2 (knooppunt 96). Steek de Dommel over en wandel over het wildrooster het Hageven weer in. Je loopt nu over de Borkeldijkweg door duingebied. Ongermerkt sluip je Nederland binnen.

In het Hageven werd in 2009 30 hectare landbouwterreinen omgevormd tot natuur.

De zeer voedselrijke bovenlaag werd plaatselijk afgeschraapt tot op de minerale ondergrond. Er is geprobeerd om bij deze werkzaamheden het reliëf zo veel mogelijk te sparen. Het vroegere landbouwgebied is nu een open vlakte, met vennen en een kruidenrijke begroeiing. Er groeien heel wat berken en dennen die, met het oog op natuurherstel, geregeld worden verwijderd.

Mooie natuurgebieden reiken vaak over de landsgrenzen heen. Onder impuls van de Benelux probeert België en zijn buurlanden samen te werken en hun beheer op elkaar af te stemmen. Zo ontstaan er 'natuurgebieden zonder grenzen'.

De route leidt je naar het mooie **gehucht Achthoek** 3 (knooppunt 27). Dit plaatsje lijkt wel een stukje van het openluchtmuseum van Bokrijk.

18

3 > 4 2,4 KM

Van het gehucht Achthoek naar wandelknooppunt 25

 In het gehucht Achthoek ga je op de met betonklinkers verharde weg naar rechts. Op het eerstvolgende

kruispunt kun je de Nederlandse wandelknooppuntenpaaltjes al terugvinden. De weg in betonklinkers gaat over in een brede zandweg. Ga na 50 meter linksaf en volg deze draaiende veldweg tot aan de Dommel (volg witte pijltjes; knooppunten 22 > 24).

De Dommel is zonder twijfel een echt natuurtalent. De rechte trekking in de jaren 1950 en de vervuiling met zware metalen lijken in Nederland weinig sporen te hebben gelaten. De landschappen rondom de Dommel zijn op deze plek van een onvervalste schoonheid. De wandelaar ziet hier een beek die zich in lange blauwe kronkels een weg zoekt door een beemdenlandschap.

Met trapjes overbrug je de omheining om in een wondermooi landschap binnen te stappen. Blijf de Dommel volgen tot je weer op verharding komt bij een brug over de beek. Je staat hier op **wandelknooppunt 25** 4.

Voor een hap of een slok volg je achter-eenvolgens de wandelknooppunten 93, 94 en 98. In de Dorpsstraat in Borkel neem je rechts. Bij de kerk heb je keuze

Gallowayrunderen zorgen mee voor het beheer van het Hageven.

zat. De Zwaan is een erg leuke plek. Om je route te vervolgen keer je op je stappen terug tot je aan de brug bij wandelknooppunt 25 staat.

4 > 5 0,8 KM

Van wandelknooppunt 25 naar een karrenspoor

🚶 Draai na 800 meter rechts het **karrenspoor 5** in. In de verte zie je aan je rechterkant alweer het Hageven. Let op: neem de juiste afslag. Het karrenspoor bevindt zich net voor de boerderij met huisnummer 31.

5 > 6 2,5 KM

Van het karrenspoor naar grenspaal 182

🚶 Je volgt een karrenspoor tussen de landbouwvelden (naar knooppunt 131). Bij een T-splitsing neem je rechts richting Hageven. Aan een prikkeldraad volg je het paadje links. Na een poosje kom je aan **grenspaal 182 6**.

6 > 2 > 7 2,8 KM

Van grenspaal 182 naar de Buizerdstraat

🚶 Vanaf grenspaal 182 loop je over een leuk smal paadje, even langs een akker en dan over een beek. Het smalle paadje verbreedt tot een karrenspoor. Ongemerkt ben je opnieuw op de rode route gekomen. Aan de geasfalteerde weg ga je links (even verderop aan je rechterkant heb je de Stenen brug van de heenweg, wandelknooppunt 96). Voorbij huisnummer 115 sla je aan de elektriciteitscabine het brede graspad rechts in. Na ongeveer 100 meter zie je

LIBELLENPARADIJS

Het Hageven behoort tot de top 10 van hotspots voor libellen in Vlaanderen. De Engelse naam voor libellen, 'dragonflies', geeft een plastischer beeld van deze reuzenoerinsecten. De oudste vondsten van libellen dateren van driehonderd miljoen jaar geleden. Sommige soorten hadden een vleugelspanwijdte van 75 cm. De huidige libellensoorten zijn heel wat kleiner, maar blijven erg indrukwekkend. Hun helikopterachtige verkenningsvluchten worden afgewisseld met lage scheervluchten over het water. In tegenstelling tot wat veel mensen denken bijten libellen niet.

een uitkijkplatform aan je linkerkant. Wandel rechtdoor tussen het dennenbos en het riet. Je loopt nu op de oranje route. Zodra je uit het dennenbosje bent, ga je aan een kruising van vier wegen rechtdoor. Aan een volgend kruispunt leidt de oranje route je eveneens rechtdoor. Ten slotte kom je in een woonwijk in het gehucht Turfheide. Steek de straat schuinrechts over en wandel langs de **Buizerdstraat 7** door de wijk.

7 > 1 1,7 KM

Van de Buizerdstraat naar het bezoekerscentrum De Wulp

🚶 De oranje route brengt je door een kersenbomendreef terug naar het beginpunt van deze wandelroute, **bezoekerscentrum De Wulp 1**.

2/1

kort

12,3 km

INGEKORT

6,1 km

Bree

Grenswandelen langs waterpartijen en in elzenbroekbossen

KEMPEN-BROEK - DE LUYSEN - STAMPROOIER HEIDE - HET SMEETSHOF

Aan de noordoostkant van het Kempens Plateau strekt zich de Vlakte van Bocholt uit. Verschillende beken van het plateau vloeien in de vlakte samen. De moeilijke afwatering zorgde ervoor dat er een moerassig gebied ontstond. In 1865 werd gestart met de ontwatering. Momenteel bestaat het afgelegen gebied uit een prachtige mozaïek van broekbossen, akkers, natte weilanden en vijvercomplexen. De parels van dit immense grenspark zijn de waterpartijen en de elzenbroekbossen. Houten kijkhutten verschaffen je een mooie uitkijk op de wondermooie waterrijke plassen. Kronkelende vlonderpaden leiden de wandelaars door de natte roekbossen. De Lossing en de Abeek zijn je gids voor het begingedeelte van de route.

NEDERLAND

BELGIË

BOCHOLTERWEG

Vetpeel

Wijffelterbroek

De Raam

Smeetshoeve

Natuurreservaat
het Smeetshof

5

165

Lossing

4

Stramprooier Heide

← Bocholt

6

3

Lossing

Voorste Luysmolen

Luysen

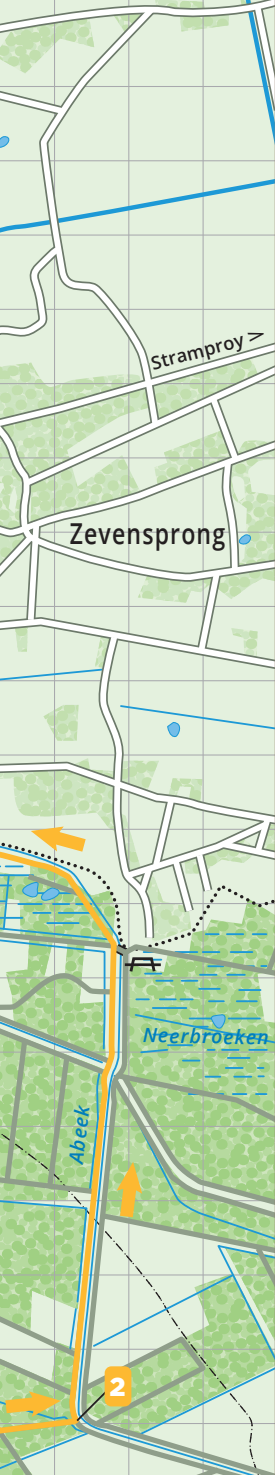
Natuurgebied De Luysen

Mariahof
Domein
Mariahof

1

Urlobroek

Maartensheide

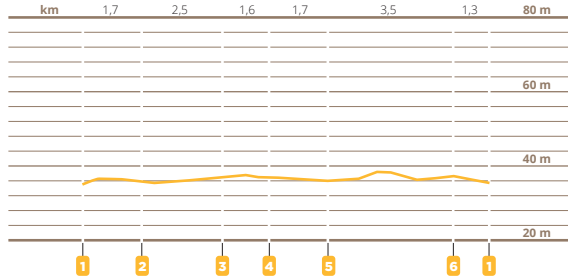

AFSTAND **12,3** km
6,1 km

ONVERHARD **90** %

MOEILIJKEID **2 (1)**

HOOGTE

REFERENTIEPUNTEN

- Vertrek **1** Parking 6 bij Mariahof
- 1,7 km **2** Naar links langs de Abeek
- 4,2 km **3** Betonnen brug met stuw
- 5,8 km **4** Kiosk met rustbanken
- 7,5 km **5** Smeetshoeve
- 11 km **6** Twee houten bruggen

INGEKORTE ROUTE

(6,1 km) 1 > 2 > 3 > 6 > 1

SITUERING

PRAKTISCHE INFO

AFSTAND

12,3 km – 6,1 km (ingekorte route)

AANBEVOLEN VERTREKPUNT

Het informatiepaneel aan het einde van de Mariahofstraat. Je rijdt naar het afgelegen vertrekpunt van je route door van Bree naar het gehucht Beek te rijden. In het centrum van Beek volg je het bord 'Sint-Maartensheide-De Luysen' aan de kerk. Over de brug over de Zuid-Willemsvaart blijf je de bewegwijzering naar De Luysen volgen. Blijf rechtdoor rijden door de Mariahofstraat tot de verharding stopt.

PARKEREN

Je auto kun je achterlaten op de voorziene parking van het Grenspark (parking 6 van het Mariahof).

AARD VAN DE WEG

De wandeling loopt grotendeels over niet-geasfalteerde paden.

TOEGANKELIJKHEID

Onmogelijk voor stadsbuggy's en rolstoelen.

BEWEGWIJZERING

Je volgt deels een combinatie van de zwarte Libellenroute en de met diverse kleuren aangeduide wandelroutes.

MEER INFORMATIE

Op de website van GrensPark Kempen-Broek (www.kempenbroek.eu) vind je alle info die je maar wenst. Voor meer wandelingen in het Kempen-Broek kun je in de webwinkel de wandelbox Kempen-Broek bestellen. Nog leuker is de langeafstandswandeling van maar liefst 104 kilometer! Fans van dit prachtige gebied zullen zeker gecharmeerd worden door het prachtig geïllustreerde boek *Kempen-Broek, op de grens van mens, natuur en landschap*.

ETEN EN DRINKEN

In deze afgelegen regio heb je geen eet- of drinkgelegenheden. Voor wie de wandeling graag afsluit met een drankje is **educatiecentrum Mariahof** (start- en eindpunt wandeling) een aanrader.

Let op: centrum Mariahof is enkel op zondagnamiddag open van 14.00u tot 17.00u.

> **De Voorste Luysmolen** (niet gelegen op de wandelroute) is eveneens de moeite waard en staat aangegeven op je wandelkaart. Zowel het Mariahof als de Voorste Luysmolen zijn onthaalpunten van het Grenspark. Je vindt er heel wat informatie over het natuurgebied.

DE WANDELING

1 > 2 1,7 KM

Van de parking van Mariahof naar de Abeek

🚶 Loop de **parking van Mariahof 1** af tot je op de weg komt. Je volgt de rode driehoekjes naar links. Na amper 15 meter loop je in een brede met steenslag verharde weg, geflankeerd door eiken. Deze weg volg je tot je aan een ijzeren bareel komt.

De langeafstandsroute in Kempen~Broek is meer dan honderd kilometer lang en wordt aangeduid met het silhouet van een libel.

Wandel langs de bareel het Hasseltbroek in. Let op: na ongeveer 400 meter volg je niet

In de Voorste Luysmolen kun je gezellig iets drinken.

langer de rode route, maar ga je links. Aan een tweede ijzeren bareel loop je door een klappoortje de begrazingsblok met gallowayrunderen in. Aan een tweede klappoortje kies je **links langs de Abeek 2**.

2 > 3 2,5 KM

Van de Abeek naar de tweede betonnen brug met stuw

🚶 De linkerkant bestaat uit prachtige broekbossen. Aan de betonnen brug met zitbank (en grenspaal) loop je rechtdoor. Je volgt ondertussen weer de rode route. Een beetje verderop zie je aan je rechterkant twee oude boerderijgebouwen met een molen. Ter hoogte van deze boerderij kom je aan een betonnen brugje met stuw. Daarna wordt het pad smaller. Het water van de Abeek stroomt door de stuw bijna op maaiveldniveau.

In 1865 werd er gestart met de drooglegging van de moerassen. De Abeek en de Lossing fungeerden als afwateringsbeken. Na de grote drooglegging bleven van dit oorspronkelijke broeklandschap slechts enkele grote kernen over, onder andere het grensoverschrijdende gebied Stamproyerbroek en Mariahof-De Luysen.

Ten slotte kom je aan een **tweede betonnen brug met stuw 3**. Het informatiebord 'Het vijvergebied Mariahof-De Luysen-Grootbroek' geeft je meer uitleg over dit unieke natuurgebied.

INKORTING

3 > 6 0,6 KM

Van de tweede betonnen brug met stuw naar twee houten bruggen

🚶 Voor de wandeling van 6,2 km blijf je de rode route volgen. Je stapt de betonnen brug over. Vlak voorbij de brug sla je links af en wandel je voorbij een slagboom op de andere oever van de Abeek. Vanaf deze oever heb je een mooi uitzicht op het grootschalige cultuurlandschap rechts en op het tamelijk kleinschalige natuurlandschap links. Ga een houten bruggetje over. Let op: na de tweede houten brug volg je de rode route rechts niet meer, maar je loopt rechtdoor tot aan **referentie-punt 6**. Het vervolg van de route vind je onder **6 > 1**.

26

3 > 4 1,6 KM

Van de betonnen brug met stuw naar een overdekte kiosk met rustbanken

🚶 Ga rechts over de **betonnen brug met stuw 3**. Je bent nu op de zwarte Libellenroute. Op de asfaltweg kies je rechts. Na 300 meter leidt de Libellenroute je links door een nat weilandengebied. Je route loopt even samen met het fietsroutenetwerk.

Aan je rechterkant zie je een verwijzing naar het Nieuw Vosseven, een plek waar je een pitstop kunt houden.

300 meter voorbij de ingang van het Nieuw Vosseven verlaat je het fietspad en draai je links de brede zandweg in. Met een bakstenen brug steek je een knaloranje sloot over. Vlak voorbij de sloot, iets voor een **overdekte kiosk met rustbanken 4**, duik je het pad

rechts in. Let op: je kijkt hier af van de Libellenroute. De route is nu aangeduid met rode driehoekjes.

4 > 5 1,7 KM

Van de overdekte kiosk met rustbanken naar de Smeetshoeve

🚶 De Lossing begeleidt je op weg naar de Smeetshoeve. Aan een asfaltweggetje ga je links. Het gebied voor je is een afgesloten begrazingsblok. De paarse route brengt je naar wandelpaaltje 163. Wanneer je even naar rechts loopt kom je bij een mooie witte boerderij, de **Smeetshoeve 5**.

Voor de grote ontginning maakte het gebied het Smeetshof samen met het Nederlandse Wijffelterbroek deel uit van een uitgestrekt moeras van meer dan vijfduizend hectare op de grens van België en Nederland. Zoals gezegd werd dit gebied grotendeels ontwaterd voor de landbouw. In 2003 startte de Vlaamse Landmaatschappij een natuurinrichtingsproject met als doel het herstel van een gedeelte van het grensmoeras.

5 > 6 3,5 KM

Van de Smeetshoeve naar twee houten bruggen

🚶 Keer op je stappen terug tot wandelpaal 165. Hier ga je rechtdoor. Voorbij een veerooster maakt de weg een bocht van 90° naar links. Je volgt de met groene rechthoekjes aangeduide route. Draai niet mee naar links, maar stap rechtdoor. Na het tweede kantelpoortje gaat de brede eikendreef over in een smal pad. Rechts, bij de brede zandweg ga je rechtdoor (Libellenroute).

EEN ZELFREDZAAM RUND

De vervaarlijk uitzierende hooglanders komen origineel van de Schotse Highlands en de eilanden voor de Schotse westkust. De geschiedenis van dit ras gaat waarschijnlijk terug tot de zestiende eeuw. Dit rund werd voor van alles en nog wat benut: voor zijn trekkracht, voor de melk en in geval van nood voor vlees. Het leuke aan dit ras is dat de hooglanders nooit door de mens werden 'verbeterd'. Door zichzelf constant aan te passen aan zeer moeilijke leefomstandigheden verbeterde dit rund zichzelf. Sinds eind jaren 1960 wordt dit robuuste ras dan ook dankbaar ingezet voor begrazingsbeheer in natuurgebieden.

In de tweede bocht van deze gele zandweg volg je de libellen en loop je dus rechtdoor. Vanaf het pad zie je in de verte de overdekte kiosk met rustbanken van de heenweg al. Opnieuw op verharding aan een boerderij kies je rechts. De oranje route loodst je door dit open boerenlandschap.

Na 300 meter neem je links (oranje route). Bij een elektriciteitscabine draai je links een karrenspoor in. Via een betonnen brug kruis je een sloot. Door een eerste kantelpoortje wandel je van boerenland naar natuur. Schrik niet van de soms plots opduikende Schotse hooglanders. Aan het tweede kantelpoortje ga je naar links over een veerooster. Voorbij de slagboom zie je **twee houten bruggen** 6.

6 > 1 1,3 KM

Van de twee houten bruggen naar de parking van het Mariahof

 Ter hoogte van de twee houten bruggen leiden de libellen je rechts naar de vogelkijkhutten Ijssvogel en Wielewaal. Prachtige paadjes brengen je voorbij de plassen en de broekbossen van natuurgebied De Luysen.

De vijvers van De Luysen zijn zoals vele waterpartijen in Vlaanderen ontstaan door turfwinning. Na een gebruik als vis- en zwemvijver werden deze plassen in 1996 door Natuurpunt aangekocht. Natuurinrichting toverde de vijvers van De Luysen om tot een walhalla voor watervogels. Een kijkje nemen in de vogelkijkhutten (kleine omweg) loont zeker de moeite.

Let op: aan informatiebord 'De Luysen' ga je door het groene ijzeren hek naar links. Je volgt niet langer de libellen. Een houten vlonder helpt je om droog een nat elzenbroekbos te doorkruisen. Een laatste klim via trappen leidt tot aan de waterplassen van De Luysen. Ga hier naar rechts. Vergeet niet om 20 meter verder even links te gaan om een kijkje te nemen in vogelkijkhut Roerdomp. Bij de volgende vork, kies je links. Een dijkwegje brengt je feilloos naar het beginpunt van deze route, de **parking van het Mariahof** 1.